

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Факультет політичних наук
Кафедра історії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор
ЧНУ ім. П.Могили
Котляр Ю. В.

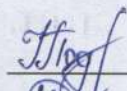
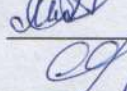
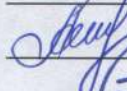
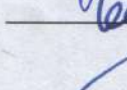
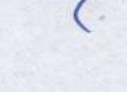
« » 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ІСТОРІЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ»

Галузь знань 03 «Гуманітарні науки»

Спеціальність 032 «Історія та археологія»

Розробник	Підберезних І. Є.	
Завідувачка кафедри історії	Міронова І. С.	
Гарант освітньої програми	Шевченко Н.В.	
Декан факультету політичних наук	Хмель А. О.	
Начальник НМВ	Шкірчак С.В.	

Миколаїв – 2023 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Характеристика дисципліни		
Найменування дисципліни	Історія Європейського Союзу		
Галузь знань	03 «Гуманітарні науки»		
Спеціальність	032 «Історія та археологія»		
Спеціалізація (якщо є)			
Освітньо-професійна програма	«Історія та археологія»		
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)		
Статус дисципліни	Нормативна		
Курс навчання	3		
Навчальний рік	2022-2023 н.р.		
Номер(и) семестрів (триместрів):	Денна форма	Заочна форма	
	5	-	
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	6 кредитів / 180 годин		
Структура курсу:	Денна форма	Заочна форма	
	Всього – 180 годин	-	
	– лекції	45 годин	
	– семінарські заняття (практичні, лабораторні, півгрупові)	30 годин	
– годин самостійної роботи студентів	105 годин		
Відсоток аудиторного навантаження	42 %		
Мова викладання	українська		
Форма проміжного контролю (якщо є)	-		
Форма підсумкового контролю	екзамен		

2. Мета, завдання та результати вивчення дисципліни

2.1. Місце навчальної дисципліни в освітньо-професійній програмі

Програма дисципліни «Історія Європейського Союзу» відповідає вимогам освітньо-професійної програми щодо системи знань, вмінь та рівня їхньої сформованості, що має забезпечити набуття здобувачем вищої освіти особистісно-професійних якостей.

Контроль за роботою здобувачів вищої освіти здійснюється шляхом складання екзамену. Оцінювання самостійної роботи здобувачів вищої освіти проводиться відповідно до шкали оцінювання.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Історія Європейського Союзу» є опанування студентами знань про загальні закономірності виникнення й розвитку ЄС, його права та інститутів, а також їхня структурно-функціональна сутність.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни є формування у студентів системи знань про принципи права ЄС, механізми взаємодії права ЄС та національного права держав-членів ЄС, а також права ЄС та держав-партнерів, основні галузі права ЄС, правові інструменти регулювання ринків товарів, робіт, послуг, фінансових ринків та ринків робочої сили, а також закласти основи практичних навиків кваліфікації правовідносин, що виникають всередині ЄС та у його відносинах з іншими державами, тлумачення норм права ЄС, використання норм права ЄС у правозастосовчій діяльності на національному рівні.

Розроблена програма відповідає освітньо-професійній програмі та орієнтована на **формування компетентностей:**

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК 5. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК 6. Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 10. Здатність працювати в команді.

ЗК 12. Здатність формулювати власний аргументований погляд на дискусійні проблеми й вести наукову полеміку.

Спеціальні (фахові) компетентності (ФК)

СК 3. Усвідомлення соціальних функцій історика, розуміння можливості використання історії для досягнення політичних цілей, в тому числі наслідків зловживання історією.

СК 4. Здатність використовувати у професійній діяльності наукові праці та інформаційно-довідкові видання (бібліографічні довідники, путівники до архівних фондів, архівні описи тощо), сучасні інформаційно-пошукові системи.

СК 8. Здатність використовувати у фаховій діяльності знання гуманітарних та соціальних наук, вміння аналізувати, оцінювати і прогнозувати політичні, економічні, культурні й соціальні події та явища.

СК 9. Здатність працювати з історичними текстами і документами, коментувати, анотувати їх відповідно до певних критеріїв; презентувати і обговорювати результати наукових досліджень.

СК 10. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією.

СК 15. Здатність до роботи із інформацією для прийняття рішень органами державного управління, місцевого та регіонального самоврядування; здатність до роботи із інформацією для забезпечення діяльності аналітичних центрів, громадських та державних організацій, засобів масової інформації; здатність до розробки інформаційного забезпечення історико-культурних та історико-краєзнавчих аспектів в тематиці діяльності організацій та закладів культури.

2.2. Очікувані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми, здобувачі вищої освіти у результаті вивчення навчальної дисципліни повинні:

Знати:

- поняття, сутність та основні принципи права Європейського Союзу;
- співвідношення міжнародного права, права ЄС та національного права держав-членів ЄС;
- основні механізми правового регулювання відносин ЄС, членів ЄС та інших держав;
- основи правового регулювання ринків товарів та послуг ЄС;
- основи правового регулювання фінансових ринків ЄС;
- основи правового регулювання ринку робочої сили ЄС;
- порядок вирішення спорів та здійснення судової юрисдикції в ЄС; - основи правового статусу людини і громадянина за правом ЄС;
- основні підгалузі права ЄС: торговельне, фінансове, кримінальне, екологічне тощо.

Вміти:

- кваліфікувати правовідносини, що регулюються нормами права ЄС;
- тлумачити норми права ЄС;
- застосовувати норми права ЄС;
- тлумачити та використовувати норми національного законодавства, з урахуванням положень права ЄС.

Відповідно до освітньо-професійної програми очікувані **результати навчання** включають:

ПРН 2. Розуміти контекст і причини відповідних історичних подій та використовувати ці знання у професійній діяльності.

ПРН 4. Володіти понятійно-категоріальним апаратом історичної науки, професійно оперувати науковими термінами, прийнятими у фаховому середовищі.

ПРН 6. Виявляти взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі, аналізувати суспільні процеси в історії України у контексті європейської та світової історії.

ПРН 8. Брати участь у плануванні та виконанні наукових досліджень у сфері історії, презентувати результати досліджень, аргументувати висновки.

ПРН 13. Розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, 11 Європи та світу, фактори, що зумовлюють різноманіття культур та національних спільнот, ефективно співпрацювати з носіями різних історичних та культурних цінностей.

ПРН 16. Користуватися програмними засобами, працювати в комп'ютерних мережах, створювати бази даних і використовувати інтернет-ресурси; впроваджувати засоби інформаційних технологій в професійній діяльності.

3. Програма навчальної дисципліни

3.1. Денна форма навчання

	Теми	Ле кці ї	Се мі на р ські ,	Сам ості йна роб ота
1	Тема 1. Становлення Європейського Союзу	6	4	13
2	Тема 2. Джерела права Європейського Союзу	4	2	13
3	Тема 3. Інституційні органи Європейського Союзу	10	8	13
4	Тема 4. Членство в Європейському Союзі	6	2	13
5	Тема 5. Правовий статус людини і громадянина в Європейському Союзі	8	4	13
6	Тема 6. Судова система Європейського Союзу	2	2	13
7	Тема 7. Право внутрішнього ринку Європейського Союзу	2	2	13
8	Тема 8. Становлення та розвиток відносин між Україною та Європейським Союзом	7	6	14
	Всього за курсом	45	30	105

4. Зміст навчальної дисципліни

Денна форма

4.1. План лекцій

№	Тема заняття / план
1	Тема 1. Становлення Європейського Союзу Історичні передумови виникнення Європейського Союзу. Основні етапи створення Європейського Союзу. Договори при формуванні Європейського Союзу. Основні символи Європейського Союзу.
2	Тема 2. Джерела права Європейського Союзу Поняття джерел права Європейського Союзу. Первинне право і вторинне право Європейського Союзу. Принципи права Європейського Союзу.
3	Тема 3. Інституційні органи Європейського Союзу Основи побудови та діяльності інститутів та органів Європейського Союзу. Європейський Парламент. Європейська Рада. Рада Європейського Союзу. Європейська

	Комісія.
4	Тема 4. Членство в Європейському Союзі Основні інтеграційні вимоги щодо членства держав у Європейському Союзі. Основні етапи вступу до Європейського Союзу. Процедура припинення та призупинення членства в Європейському Союзі.
5	Тема 5. Правовий статус людини і громадянина в Європейському Союзі Становлення інституту громадянства в Європейському Союзі. Особливості громадянства Європейського Союзу. Класифікація прав та свобод. Гарантії прав і свобод. Хартія основних прав ЄС 2000 р. як основа конституції об'єднаної Європи. Основи шенгенського права.
6	Тема 6. Судова система Європейського Союзу Роль, значення та функції Суду ЄС у системі Європейського Союзу. Організаційна структура судової системи Європейського Союзу. Внутрішня побудова судових інстанцій у Європейському Союзі.
7	Тема 7. Право внутрішнього ринку Європейського Союзу Поняття внутрішнього ринку у праві Європейського Союзу. Свобода вільного руху товарів. Свобода вільного руху послуг. Свобода вільного руху (пересування) осіб.
8	Тема 8. Становлення та розвиток відносин між Україною та Європейським Союзом Становлення та розвиток відносин між Україною та Європейським Союзом. Правові механізми співпраці між Україною та Європейським Союзом. Правові наслідки укладення угоди про асоціацію з Європейським Союзом.

4.2. План семінарських занять

№	Тема заняття / план
1	Тема 1. Становлення Європейського Союзу 1. Які установчі договори ЄС Ви знаєте, коли і ким були підписані? 2. Які держави заснували Європейську спільноту з вугілля та сталі? 3. Яка офіційна дата створення Європейського Союзу. 4. Які новели вніс Ніщський договір для розширення ЄС? 5. Які новели Лісабонського договору у сфері регулювання діяльності інститутів ЄС? 6. Яка держава і коли вийшла з ЄС.
2	Тема 2. Джерела права Європейського Союзу 1. З чим пов'язана необхідність вивчення європейського права? 2. За якими критеріями можна класифікувати джерела права ЄС. 3. Дайте визначення права ЄС. 4. Назвіть основні складові права ЄС. 5. Які джерела права входять до первинного права ЄС 6. Які джерела права входять до вторинного права ЄС 7. Назвіть принципи права ЄС?
3	Тема 3. Інституційні органи Європейського Союзу 1. Яким чином створюється Рада Європейського Союзу? 2. Яку структуру має Рада Європейського Союзу? 3. З чого складаються повноваження Ради Європейського Союзу? 4. Визначте сутність координаційної функції Ради Європейського Союзу. 5. Охарактеризуйте законодавчу функцію Ради Європейського Союзу. 6. Який правовий статус має Європейський Парламент в системі органів ЄС? 7. Дайте характеристику структури та складу Європейського Парламенту. 8. Яка процедура проведення парламентських виборів у ЄС? 9. Які керівні органи створюються та діють у Європейському Парламенті? 10. Назвіть повноваження голови Європейського Парламенту?

	<p>11. Як формується Європейська Комісія?</p> <p>12. Які основні повноваження має Європейська Комісія?</p>
4	<p>Тема 4. Членство в Європейському Союзі</p> <p>1. Коли і де були схвалені Копенгагенські критерії?</p> <p>2. Що включає політичний критерій членства в ЄС.</p> <p>3. Що включає географічний критерій членства в ЄС. Б</p> <p>4. Що собою являють перехідні періоди при прийнятті держав до ЄС.</p> <p>5. Які підстави призупинення членства в ЄС?</p> <p>6. Які підстави припинення членства в ЄС?</p> <p>7. Який із інституційних органів приймає рішення про призупинення членства в ЄС.</p>
5	<p>Тема 5. Правовий статус людини і громадянина в Європейському Союзі</p> <p>1. Які права людини закріплені в установчих договорах ЄС?</p> <p>2. Яким чином відбувається співпраця ЄС із Європейським судом з прав людини?</p> <p>3. Охарактеризуйте етапи становлення захисту прав людини в Європейському Союзі?</p> <p>4. Які принципи захисту прав людини були сформованими у ЄС?</p> <p>5. Яке значення Хартії основних прав ЄС у побудові наднаціональної системи захисту прав людини?</p> <p>6. Назвіть основні політичні права громадян держав членів ЄС?</p> <p>7. Назвіть основні соціальні права громадян держав членів ЄС?</p> <p>8. Які інституції покликані забезпечити дотримання прав людини?</p> <p>9. Розкрийте повноваження Європейського омбудсмена?</p>
6	<p>Тема 6. Судова система Європейського Союзу</p> <p>1. Які функції здійснює Суд ЄС?</p> <p>2. Який склад Суду справедливості?</p> <p>3. Яка юрисдикція Суду справедливості?</p> <p>4. Який склад Загального Суду?</p> <p>5. Яка юрисдикція Загального Суду?</p> <p>6. Хто може бути позивачем до Загального суду та Суду справедливості.</p>
7	<p>Тема 7. Право внутрішнього ринку Європейського Союзу</p> <p>1. Що складає правову основу Митного союзу?</p> <p>2. Свобода вільного руху товарів охоплює?</p> <p>3. Коли був прийнятий Митний кодекс ЄС?</p> <p>4. Для кого був створений Митний союз?</p> <p>5. Які основні заходи передбачає Митний союз?</p> <p>6. Як у Праві ЄС тлумачиться термін – капітал?</p> <p>7. Як у праві ЄС тлумачиться термін – послуга?</p>
8	<p>Тема 8. Становлення та розвиток відносин між Україною та Європейським Союзом</p> <p>1. Коли відбулось підписання Угоди про співпрацю та партнерство між Україною і Європейським Союзом.</p> <p>2. Розкрийте ідею розвитку Європейської політики сусідства.</p> <p>3. Розкрийте негативні сторони Угоди про асоціацію з Європейським Союзом.</p> <p>4. Який вплив угоди про асоціацію на політичну, економічну і правову ситуацію в Україні?</p> <p>5. Які цілі Угоди про асоціацію між ЄС та Україною?</p> <p>6. Які ключові реформи слід здійснити Україні відповідно до Угоди про асоціацію з Європейським Союзом?</p>

5. Завдання для самостійної роботи

	Теми	Денна
--	------	-------

		форма
1	Тема 1. Становлення Європейського Союзу	13
2	Тема 2. Джерела права Європейського Союзу	13
3	Тема 3. Інституційні органи Європейського Союзу	13
4	Тема 4. Членство в Європейському Союзі	13
5	Тема 5. Правовий статус людини і громадянина в Європейському Союзі	13
6	Тема 6. Судова система Європейського Союзу	13
7	Тема 7. Право внутрішнього ринку Європейського Союзу	13
8	Тема 8. Становлення та розвиток відносин між Україною та Європейським Союзом	14
	Всього за курсом	105

Під час вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти виконують індивідуальне науково-дослідне завдання (**написання есе**), що є видом позааудиторної самостійної роботи здобувачів вищої освіти, використовується в процесі вивчення програмного матеріалу навчальної дисципліни та є необхідною умовою формування підсумкової оцінки з дисципліни. Виконання індивідуального науково-дослідного завдання сприяє поглибленню та закріпленню теоретичних знань, отриманих здобувачами вищої освіти при прослуховуванні лекційного курсу та самостійному вивченню дисципліни.

Здобувачам вищої освіти пропонується **написати есе** на одну з тем, поданих нижче згідно з графіком захисту. Індивідуальне завдання оцінюється за такими критеріями: самостійність виконання; якість оформлення.

Критерії написання: обсяг: 5-7 сторінок друкованого тексту без титульного аркуша та списку використаних джерел (формат сторінки – А4; шрифт – Times New Roman; кегль - 14, міжрядковий інтервал – 1,5; береги: справа, зліва, зверху, знизу – 20 мм). Структура роботи: вступ (де здобувач вищої освіти формулює актуальність проблеми, мету власного дослідження та задачі її виконання), основна частина (має містити головні ідеї та факти, а також не менше двох-трьох аргументів на користь висловленої тези. Кожен аргумент має бути підтверджений не менш ніж двома конкретними історичними прикладами чи спиратися на історичні джерела, що дозволяють використати їх як основу для аргумента. Беручи до уваги різні позиції та точки зору, важливим є їх критичний аналіз, а також виявлення власного ставлення до досліджуваної проблеми); висновки (подається авторський аналіз зазначених проблем); список використаних джерел (має налічувати не менше 15 наукових джерел, у тому числі наукові статті, монографії); результат перевірки на антиплагіат. Есе може супроводжуватися наочністю: презентацією, інфографікою, відео, фото, географічними картами, малюнками, музикою, таблицями тощо.

Теми для написання есе

Підтримка України у протидії агресії РФ та процесі європейської інтеграції (з 24 лютого 2022 р. – по теперішній час).

Країни-учасниці ЄС

Бельгія
Болгарія
Греція
Данія
Естонія
Ірландія
Іспанія
Італія
Кіпр
Латвія

Литва
 Люксембург
 Мальта
 Нідерланди
 Німеччина
 Польща
 Португалія
 Румунія
 Словаччина
 Словенія
 Угорщина
 Фінляндія
 Франція
 Хорватія
 Чехія
 Швеція

6. Підсумковий контроль

Формою підсумкового контролю є екзамен, який проводиться в усній формі. Робота здобувачів вищої освіти оцінюється за підсумками виконання основних видів завдань. Якщо здобувач вищої освіти не відвідував курс лекцій, семінарські заняття та не виконав контрольні заходи, а отже, не набрав необхідної кількості балів, то він, за рішенням кафедри, не допускається до складання екзамену.

Питання для підготовки до екзамену з дисципліни «Історія Європейського Союзу»

1. Які установчі договори ЄС Ви знаєте, коли і ким були підписані?
2. Які держави заснували Європейську спільноту з вугілля та сталі?
3. Яка офіційна дата створення Європейського Союзу.
4. Які новели вніс Ніщцький договір для розширення ЄС?
5. Які новели Лісабонського договору у сфері регулювання діяльності інститутів ЄС?
6. Яка держава і коли вийшла з ЄС.
7. З чим пов'язана необхідність вивчення європейського права?
8. За якими критеріями можна класифікувати джерела права ЄС.
9. Дайте визначення права ЄС.
10. Назвіть основні складові права ЄС.
11. Які джерела права входять до первинного права ЄС
12. Які джерела права входять до вторинного права ЄС
13. Назвіть принципи права ЄС?
14. Яким чином створюється Рада Європейського Союзу?
15. Яку структуру має Рада Європейського Союзу?
16. З чого складаються повноваження Ради Європейського Союзу?
17. Визначте сутність координаційної функції Ради Європейського Союзу.
18. Охарактеризуйте законодавчу функцію Ради Європейського Союзу.
19. Який правовий статус має Європейський Парламент в системі органів ЄС?
20. Дайте характеристику структури та складу Європейського Парламенту.
21. Яка процедура проведення парламентських виборів у ЄС?
22. Які керівні органи створюються та діють у Європейському Парламенті?
23. Назвіть повноваження голови Європейського Парламенту?
24. Як формується Європейська Комісія?

25. 12. Які основні повноваження має Європейська Комісія?
26. Коли і де були схвалені Копенгагенські критерії?
27. Що включає політичний критерій членства в ЄС.
28. Що включає географічний критерій членства в ЄС. Б
29. Що собою являють перехідні періоди при прийнятті держав до ЄС.
30. Які підстави призупинення членства в ЄС?
31. Які підстави припинення членства в ЄС?
32. Який із інституційних органів приймає рішення про призупинення членства в ЄС.
33. Які права людини закріплені в установчих договорах ЄС?
34. Яким чином відбувається співпраця ЄС із Європейським судом з прав людини?
35. Охарактеризуйте етапи становлення захисту прав людини в Європейському Союзі?
36. Які принципи захисту прав людини були сформованими у ЄС?
37. Яке значення Хартії основних прав ЄС у побудові наднаціональної системи захисту прав людини?
38. Назвіть основні політичні права громадян держав членів ЄС?
39. Назвіть основні соціальні права громадян держав членів ЄС?
40. Які інституції покликані забезпечити дотримання прав людини?
41. Розкрийте повноваження Європейського омбудсмена?
42. Які функції здійснює Суд ЄС?
43. Який склад Суду справедливості?
44. Яка юрисдикція Суду справедливості?
45. Який склад Загального Суду?
46. Яка юрисдикція Загального Суду?
47. Хто може бути позивачем до Загального суду та Суду справедливості.
48. Що складає правову основу Митного союзу?
49. Свобода вільного руху товарів охоплює?
50. Коли був прийнятий Митний кодекс ЄС?
51. Для кого був створений Митний союз?
52. Які основні заходи передбачає Митний союз?
53. Як у Праві ЄС тлумачиться термін – капітал?
54. Як у праві ЄС тлумачиться термін – послуга?
55. Коли відбулось підписання Угоди про співпрацю та партнерство між Україною і Європейським Союзом.
56. Розкрийте ідею розвитку Європейської політики сусідства.
57. Розкрийте негативні сторони Угоди про асоціацію з Європейським Союзом.
58. Який вплив угоди про асоціацію на політичну, економічну і правову ситуацію в Україні?
59. Які цілі Угоди про асоціацію між ЄС та Україною?
60. Які ключові реформи слід здійснити Україні відповідно до Угоди про асоціацію з Європейським Союзом?

Кожне питання у білеті оцінюється в 10 балів.

Приклад екзаменаційного білету

ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ

Рівень вищої освіти перший: бакалаврський
Спеціальність 032 «Історія та археологія»
Семестр 5
Навчальна дисципліна «ІСТОРІЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ»

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № _____

1. Яка офіційна дата створення Європейського Союзу.
2. Розкрийте ідею розвитку Європейської політики сусідства.
3. Яка юрисдикція Суду справедливості?
4. Що складає правову основу Митного союзу?

Затверджено на засіданні кафедри історії
Протокол № _____ від _____ 20__ року

Завідувачка кафедрою _____ Міронова І.С.
Екзаменатор _____ Підберезних І.Є.

7. Критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання

Денна форма

№	Вид діяльності (завдання)	Критерії оцінювання	Максимальна кількість балів
1	Семінарські заняття	15 семінарських занять. Максимальна кількість балів на семінарі – 3 (15*3)	45
2	Індивідуальне завдання	Оцінювання: 10 балів – написання есе, 5 балів – захист	15
3	Екзамен	У кожному екзаменаційному білеті по 4 питання. Кожне питання оцінюється по 10 балів.	40
	Всього		100

Опитування та виступи на семінарських заняттях – форма контролю, яка дозволяє оцінити вміння здобувачів вищої освіти самостійно опрацювати матеріал та викладати його, відповідати на запитання викладача та колег. Максимальна оцінка за відповідь на семінарському занятті – 3 бали. Критеріями для оцінювання виступають:

3 бали виставляється здобувачеві вищої освіти, якщо він:

- у повному обсязі (на 100 %) підготував семінарське заняття, відповідно до змісту розкрив поставлену перед ним проблему;
- дав розгорнуту логічну відповідь на контрольне (-і) запитання, при цьому під час підготовки використав додаткову літературу, добре ознайомився з конспектом лекції;
- правильно (без помилок) виконав вправу чи завдання, обґрунтував хід власних думок.

2 бали виставляється здобувачеві вищої освіти, якщо він:

- підготував 75 % семінарського заняття, відповідно до змісту розкрив поставлену перед ним проблему, але при цьому допустив неточності у формулюванні визначень, понять і явищ,

- дав розгорнуту логічну відповідь на контрольне (-і) питання, при цьому під час підготовки добре ознайомився з конспектом лекції, але не користувався додатковою літературою,

- загалом правильно виконав вправу чи завдання, допустивши 1-2 помилки, проте обґрунтував хід власних думок.

1 бали виставляється здобувачеві вищої освіти, якщо він:

- підготував 50 % семінарського заняття, загалом розкрив поставлену перед ним проблему, але під час відповіді допустив низку помилок, або пропустив важливі факти, або не зміг пояснити сутність того чи іншого явища;

- дав неповну (часткову) відповідь на контрольне (-і) питання, що потребувало суттєвих доповнень чи коментарів з боку викладача чи інших здобувачів вищої освіти, при цьому під час підготовки не використав додаткової літератури, погано ознайомився з конспектом лекції;

- виконав вправу чи завдання зі значною кількістю помилок або неточностей, не зміг обґрунтувати (або частково обґрунтував) хід власних думок.

0 балів виставляється здобувачеві вищої освіти, якщо він:

- підготував семінарське заняття в обсязі, меншому за 25 %, відповідно до змісту не розкрив поставленої перед ним проблеми або відмовився відповідати;

- дав неправильну (нелогічну) відповідь на контрольне (-і) питання, при цьому під час підготовки не використав додаткової літератури або відмовився відповідати;

- неправильно (зі значною кількістю помилок чи неточностей) виконав вправу чи завдання, не зміг пояснити хід виконання або зовсім не виконав вправи чи завдання.

Критеріями оцінювання самостійної роботи (індивідуально науково-дослідних робіт) виступають:

- повнота розкриття матеріалу (50 % оцінки);

- правильність застосування одержаних теоретичних знань на практиці (25 % оцінки);

- обґрунтованість висновків (25 % оцінки).

Критерії оцінювання індивідуально науково-дослідної роботи

- **14-15 балів** виставляється якщо виконані всі вимоги до написання есе; позначена проблема та обґрунтована її актуальність; зроблено короткий аналіз різних точок зору на дану проблему та логічно викладені авторські судження та оцінки; кожен аргумент підтверджений не менш ніж двома конкретними історичними прикладами чи спиратися на історичні джерела, що дозволяють використати їх як основу для аргументу; сформульовано висновки; тема розкрита повністю, витриманий обсяг, дотриманні вимоги до зовнішнього оформлення. Список використаних джерел налічує не менше 15 наукових джерел, у тому числі наукові статті, монографії. Есе супроводжується наочністю: наприклад, презентацією, інфографікою, відео, фото, географічними картами, малюнками, музикою, таблицями тощо. Відсутність плагіату.

- **12-13 балів** виставляється, якщо основні вимоги до есе виконані, але при цьому допущені незначні недоліки. Зокрема, не витриманий обсяг есе; є упущення в оформленні.

- **10-11 балів** виставляється, якщо основні вимоги до есе виконані, але при цьому допущені значні недоліки. Зокрема, є неточності у викладі матеріалу; відсутня логічна послідовність в судженнях, не витриманий обсяг есе; є упущення в оформленні.

- **5-9 балів** виставляється, якщо є істотні відступи від вимог до написання есе. Зокрема, тема висвітлена лише частково. Відсутній висновок.

- **1-4 бали** виставляється якщо є істотні відступи від вимог до написання есе. Зокрема, допущені фактичні помилки у змісті есе, відсутній висновок.

- **0 балів** виставляється, якщо тема есе не розкрита, виявляється істотне нерозуміння проблеми.

Критерії оцінювання екзамену:

- **40 балів** виставляються здобувачеві вищої освіти при глибоких та всебічних знаннях проблеми, грамотному та злагодженому логічно їх викладі, досконалому володінні понятійним апаратом, умінні підкріплювати теоретичні знання практичними висновками, здатності швидко та правильно робити умовиводи, використовуючи при аналізі сучасних явищ теоретичні положення на основі вивчення основної та додаткової літератури; якщо дані правильні, повні та глибокі відповіді на всі теоретичні питання відповідно до навчальної програми дисципліни, немає помилок у виконанні, матеріал викладено грамотною мовою з дотриманням логічної послідовності;
- **35-39 балів** виставляються здобувачеві вищої освіти при глибоких та всебічних знаннях проблеми, грамотному та злагодженому логічно їх викладі, досконалому володінні понятійним апаратом, умінні підкріплювати теоретичні знання практичними висновками, здатності швидко та правильно робити умовиводи, використовуючи при аналізі сучасних явищ теоретичні положення на основі вивчення основної та додаткової літератури; якщо здобувачем вищої освіти дані правильні, повні відповіді на всі теоретичні питання індивідуального завдання відповідно до навчальної програми дисципліни, матеріал викладено грамотною мовою з дотриманням логічної послідовності, однак допущені незначні похибки при відповіді;
- **20-34 бали** виставляються здобувачеві вищої освіти при твердому і досить повному знанні проблеми, відсутності характерних неточностей при відповідях на питання екзаменаційного білета та на поставлені додаткові питання, умінні в основному пов'язувати теоретичний матеріал з практичними завданнями, стоять в сучасних умовах, володінні понятійним апаратом, знанні основної літератури; якщо на запропоновані теоретичні питання дані правильні, але неповні відповіді; матеріал викладено грамотною мовою з дотриманням логічної послідовності, однак допущені несуттєві похибки або неточності у відповідях, допущена незначна помилка;
- **15-19 балів** виставляються здобувачеві вищої освіти при достатньому знанні навчального матеріалу, відсутності грубих помилок при відповідях на питання екзаменаційного білету, уміння підкріплювати теоретичні знання практичними висновками, знанні основних понять та категорій; якщо відповіді на теоретичні питання в цілому правильні, але неповні, допущені неточності у формулюваннях і логічні похибки, допущені одна – дві несуттєві помилки;
- **10-14 бали** виставляються здобувачеві вищої освіти, якщо відповіді на теоретичні питання неповні, допущені неточності у формулюваннях та логічні похибки;
- **5-9 балів** виставляються здобувачеві вищої освіти при наявності грубих помилок у відповідях на теоретичні питання екзаменаційного білету, які свідчать про неправильне розуміння суті проблеми, невмінні підкріплювати теоретичні знання практичними висновками, незнанні основного категоріального апарату, якщо відповіді на теоретичні питання містять грубі помилки, свідчать про незнання та нерозуміння відповідних розділів програмного матеріалу;
- **0-4 бали** виставляються здобувачеві вищої освіти, якщо відповіді на теоретичні питання містять грубі помилки, які свідчать про незнання та нерозуміння відповідних розділів програмного матеріалу.

8. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною	Оцінка за шкалою ECTS
----------------	------------------------	-----------------------

	шкалою		
		Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно	A	Відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)
82-89	Добре	B	Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)
75-81		C	Добре (в загальному вірне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)
67-74	Задовільно	D	Задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків)
60-66		E	Достатньо (виконання задовольняє мінімальним критеріям)
35-59	Незадовільно	FX	Незадовільно (з можливістю повторного складання)
1-34		F	Незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)

9. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Ковалів М. В., Тимчишин Т. М., Ніканорова О. В. Основи права Європейського Союзу: навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2020. 212 с.
2. Копійка В., Шинкаренко Т. Європейський Союз. Історія і засади функціонування. 2012. 759 с.
3. Макаренко М., Хомутенко Л. Європейська інтеграція. 2021. 344 с.

Основні нормативно-правові акти

1. Договір про створення Європейської економічної зони 1992 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_017.
2. Звіт про виконання угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом за 2018 р. URL: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/55-GOEEI/AA_report_UA.pdf
3. Договір про створення Європейської економічної зони 1992 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_017.
4. Звіт про виконання угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом за 2018 р. URL: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/55-GOEEI/AA_report_UA.pdf 210
5. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України від 18.03.2004 р. № 1629-IV. URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1629-15>
6. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 01.07.2010 р. № 2411-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17>
7. Про заходи, пов'язані із запровадженням Європейським Союзом безвізового режиму для громадян України: Указ Президента України від 26.04.2017 р. № 146/2017. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/1462017-21970>
8. Про підтвердження курсу України на інтеграцію до Європейського Союзу та першочергові заходи у цьому напрямі: Постанова Верховної Ради України від 13.03.2014 р. № 874-VI. URL: <https://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/874-18>
9. Угода між Україною та Європейським Союзом про реадмісію осіб від 15.01.2008 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_851

10. Угода між Україною та Європейським Союзом про спрощення оформлення віз від 23.07.2012 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=994_850
11. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої [...] від 27.06.2014 р. URL: http://www.kmu.gov.ua/kmu/control/uk/publish/article?art_id=246581344&cat_id=223223535
12. Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами 1994 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994>

Додаткова література

1. Адаптація вітчизняного законодавства до норм права Європейського Союзу: навч. посібник за заг. ред. І. Грицяка. Київ : НАДУ, 2011. 60 с.
2. Вишняков О. Створення зони вільної торгівлі з ЄС: Питання правового забезпечення. Митна справа: науково-аналітичний журнал. 2011. № 1 (73). С. 17–24 URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/ms/2011_1/11017.pdf
3. Головка О. І. Механізми адаптації законодавства європейських держав до правових стандартів Європейського Союзу. Взаємодія міжнародного права з внутрішнім правом України. Київ : Юстініан, 2006. С. 551–568.
4. Головка-Гавришева О., Яворська І. Правові засади гармонізації права Європейського Союзу у сфері позадоговірної відповідальності. Європейське право: науково-практичний фаховий журнал (додаток до юридичного журналу «Право України»). 2012. № 1. С. 97–104. 211
5. Гуца С. Вплив процесу реформування ЄС на перспективи Європейської інтеграції України. Стратегічні пріоритети. 2009. № 2 (11). С. 239–245. URL: http://old.niss.gov.ua/book/StrPryor/11_2009/35.pdf
6. Ковальова О. Зближення законодавства Європейського Союзу з правовими системами держав-кандидатів на вступ до ЄС. Право України. 2003. № 9. С. 138–142.
7. Комарова Т. В., Трагнюк О. Я., Яковюк І. В. Право Європейського Союзу (в питаннях і відповідях) : навч.-довід. посібник / за заг. ред. І. В. Яковюка. Харків : Право, 2019. 178 с.
8. Корнієнко В. О. Україна в Європі і світі. URL : онлайн-гід з питань євроатлантичної інтеграції : навч. посібник. Вінниця : ВНТУ, 2017. 24 с.
9. Халаджи В. В. Європейська політика сусідства – причини її появи, еволюції та подальші перспективи розвитку. Держава і право. 2011. Вип. 51. С. 655–659.